

NDU SAMLER OG UDGIVER HÅNDBOG OM LOVREGLER PÅ OMRÅDET MED DOMFÆLDTE

[**Overblik**] Omsider får pædagoger, tilsynsførende og kommunale sagsbehandlere en hjælpende hånd i dagligdagen med at forstå det indviklede regelgrundlag, der gælder i arbejdet med sigtede og domfældte udviklingshæmmede.

[af]

SUSANNE BAYMLER BONDE, JURIST, AALBORG KOMMUNE | SBB-AEH@AALBORG.DK

MERETE KEIS SCHRØDER, JURIST I SOCIALAFDELINGEN, REGION SJÆLLAND | MKS@REGIONSJAELLAND.DK

Dilemmaer, pædagogiske udfordringer, gråzoner i det daglige arbejde er ord, som ofte høres i forhold til arbejdet med de voksne domfældte udviklingshæmmede, hvad enten de er anbragt på de sikrede afdelinger på Kofoedsminde eller bor på en almindelig boform i Danmark. NDU har gennem en årrække arrangeret efteruddannelse for forvaltningsansatte og praktikere fra boformerne. Vi undersøger på et af modulet i efteruddannelsen i de juridiske regelsæt inden for serviceloven og straffeloven. Kursisterne har ofte efterlyst et opslagsværk over de gældende regelsæt på området, så reglerne blev nemmere at fortolke og forstå i deres hverdag, især i forhold til de områder, der synes at være i strid med hinanden eller ikke reguleret.

I begyndelsen af året tog NDU's videnssteam fat på arbejdet med at skrive håndbogen, der omfatter de sigtede og domfældte voksne udviklingshæmmede under kommunalt tilsyn. Som jurister er det os, der står for tolkningen og formuleringen af de juridiske passager i bogen. Håndbogen er ikke tænkt som en videnskabelig afhandling, men som et arbejdsværktøj og opslagsværk for de personer, som har at gøre med de få sager, der er i Danmark omkring de voksne udviklingshæmmede kriminelle.

Håndbogen er et opslagsværk for den kommunale sagsbehandler, der i det daglige skal have at gøre med udtalelser til retsmyndigheder, visitation og modtagepligt efter serviceloven, samt det kontinuerlige kriminalpræventive

tilsyn med den domfældte på den kommunale/regionale boform. Håndbogen er også tænkt som et opslagsværk for det pædagogiske personale på boformerne, som ofte ikke får megen hjælp til at forstå indholdet af den domfældtes dom, forklaret betingelserne for opholdet både efter service- og straffelov, samt hvad de domfældte må og ikke må i det daglige. Eksempel: Hvem gælder udgangsbekendtgørelsen for, og hvordan forholder personalet sig til det?

Vi har udvalgt de lovregler, bekendtgørelser og vejledninger, som er de mest relevante ud fra de spørgsmål, vi oftest får stillet. Eksemplerne fra det praktiske daglige pædagogiske arbejde er udvalgt af NDU gennem interviews med de relevante boformer.

Ingen facitliste

Indledningsvist er bogen bygget op om servicelovens regler om det kriminalpræventive tilsyn og kommunernes modtagepligt. Kapitlet beskriver kommunernes forpligtigelse til at føre tilsyn, herunder juristernes fortolkning af, hvad der ligger i tilsynsforpligtigelsen. På samme måde beskrives kommunernes modtagepligt, der blot betyder, at kommunerne er forpligtet til at modtage domfældte kriminelle og sigtede, der skal i varetægtssurrogat på en institution.

Dernæst er der en gennemgang af de enkelte typer af foranstaltningsdomme, hvad dommene betyder, hvornår de anvendes i forhold til hvilken kriminalitet,

samt hvordan dommen kan ændres. Herudover er der afsnit om udgangsbekendtgørelsen, udvisning, bistandsværger samt politianmeldelse. Der er et enkelt afsnit om varetægtssurrogat og et afsnit om den eneste sociale boform i Danmark med sikrede afdelinger – Kofoedsminde.

Håndbogen vedrører kun de voksne udviklingshæmmede over 18 år. Dog har vi fundet det nødvendigt at medtage et mindre afsnit om de 15-18 årige kriminelle udviklingshæmmede, da der er særlige juridiske problemstillinger i forhold til reglerne for de voksne. De 15-18 årige får dom efter voksenreglerne, men der er ikke nogen regel i serviceloven om, hvordan man skal fuldbyrde dommen, og der er ikke for nuværende noget målrettet tilbud til disse unge mennesker, som så anbringes på de sikrede børn- og ungeinstitutioner.

Regler trænger til gennemgang

Håndbogen har været i høring hos relevante parter, og de indkomne hørings svar har været gennemgået og er, for så vidt svarene blev anset for relevante, indarbejdet i håndbogen.

Det er ingen hemmelighed, at der er brug for en kritisk gennemgang af reglerne. Der er for nylig taget initiativ hertil af Justitsministeriet, Indenrigs- og Socialministeriet og Rigsadvokaten. Rigsadvokaten har i en skrivelse til Justitsministeriet som udgangspunkt henvist til spørgsmål i de tre rapporter om udviklingshæmmede kriminelle, der

blev udarbejdet i 2003: vedrørende indgreb og i et vist omfang anvendelse af mere tvang over for den domfældte end den allerede tilladte. Dette kunne tale for klarere retningslinier på området. Rigsadvokaten har den opfattelse, at der er behov for en nærmere overvejelse af, hvorledes domme vedrørende kriminelle udviklingshæmmede skal fuldbyrdes, og om der bør fastsættes særlige lovregler på området. Rigsadvokaten vurderer, at det vil være nødvendigt at inddrage andre relevante myndigheder i et sådant arbejde, herunder navnlig Indenrigs- og Socialministeriet.

Modernisering vil mindske fejl

Der er efter vores personlige opfattelse og erfaring behov for en større retssikkerhed for den enkelte sigtede eller dømte udviklingshæmmede. Vi oplever også, at der er behov for en større retssikkerhed for sagsbehandlere og det omsorgsudøvende personale i forhold til de domfældte.

Vi kan pege på områder, der trænger til en revision og eftersyn, som for eksempel sprogmmodernisering og harmonisering af regelsættene. Det ville formindske fejlfortolkninger af domme og minimere risiko for, at en domfældt undergives større restriktioner, end reglerne og dommen tillader.

Der er ligeledes behov for at se på de særlige problemstillinger om varetægts-surrogater. De skal bo sammen med borgere uden dom. Indimellem kan man få den opfattelse, at retsmyndigheder fejlagtigt forudsætter, at en borger stadig kan tvangsanbringes via de socialretlige regler på en social boform for udviklingshæmmede uden dom eller kendelse.

Det ville være særdeles ønskeligt at gøre klageadgangene mere klar ved eksempelvis anbringelsesdomme med mulighed for overførsel til sikret afdeling. Reglen om klageadgangen findes

ikke direkte i forbindelse med dommen, men følger af retssikkerhedslovens § 16 a om det kriminalpræventive tilsyn. Et problem kan være, at kommunen ikke oplyser om klageadgangen, ligesom praksis har vist, at der er sociale nævn, som ikke mener, at de kan behandle en sådan klage. Det burde lovgivningsmæssigt overvejes at give en klageadgang til Den Sociale Ankestyrelse på grund af indgrebets karakter af frihedsberøvelse. På børneområdet kan eksempelvis tvangsindgreb efterprøves direkte af Ankestyrelsen.

Udgangsbekendtgørelsen bør snarest revideres i forhold til reglerne i serviceloven. Der bør også ses på klageadgangen i udgangsbekendtgørelsen.

I det daglige arbejde med sagerne om domfældte udviklingshæmmede opleves mange problemstillinger med den domfældtes forsørgelsesgrundlag. Både i forhold til, hvad den domfældte skal have som forsørgelsesgrundlag (pension, kontanthjælp), og i forhold til den egenbetaling, som serviceloven kræver, når der er tale om ophold på en boform efter servicelovens § 108.

Håndbogen kan læses i elektronisk udgave på www.ndu.dk og vil blive revideret, når der sker ændringer af lovgivningsmæssig karakter på området.

[f:]

Susanne Baymler Bonde er jurist i Aalborg Kommune og formand for samrådsarbejdet i de nordjyske kommuner.

Merete Keis Schrøder er jurist i Socialafdelingen i Region Sjælland, herunder juridisk konsulent for Kofoedsminde i forhold til anbringelsessagerne.

Begge er medlemmer af NDU's vidensteam og underviser sammen på NDU's efteruddannelse.